

David Campos

DERRICK DE KERCKHOVE l'hereu de McLuhan

El heredero de McLuhan / **McLuhan's Heir**

PER JORDI ROVIRA

“La digitalització ha acabat amb la dictadura de la televisió”

“La digitalización ha acabado con la dictadura de la televisión”

“Digitalization has put an end to the dictatorship of television”

<<

Quan es parla del gran teòric de la comunicació del segle XXI es fa referència a Derrick de Kerckhove, que va dirigir el Programa McLuhan de Cultura i Tecnologia de la Universitat de Toronto des del 1983 i fins al juliol de l'any passat. La seva biografia és tan extensa que es fa difícil de resumir. Va passar del món de la literatura –és llicenciat en Llengua i Literatura Francesa i doctorat en Sociologia de l'Art– a l'especialització en Noves Tecnologies. Aquest prestigiós comunicòleg també ha estudiat des d'una vessant pràctica aspectes com l'impacte de la televisió en el sistema nerviós humà i ha impartit per tot el món tallers sobre intel·ligència connectiva aplicada als negocis, al govern o al món acadèmic. Autor d'obres de referència com *The Skin of Culture* (La pell de la cultura, 1995) i *Connected Intelligence* (Intel·ligències en connexió, 1997), recentment ha començat a treballar a la UOC.

del Arte– a la especialització en Nuevas Tecnologías. Este prestigioso comunicólogo también ha estudiado, desde una vertiente práctica, aspectos como el impacto de la televisión en el sistema nervioso humano y ha impartido en todo el mundo talleres sobre inteligencia conectiva aplicada a los negocios, al gobierno o al mundo académico. Autor de obras de referencia como *La piel de la cultura* (1995) y *Inteligencias en conexión* (1997), recientemente ha empezado a trabajar en la UOC.

Desde su despacho en Barcelona, De Kerckhove analiza los aspectos más relevantes de la comunicación actual. Y mientras lo hace, no puede disimular que a sus 64 años gesticula, ríe y habla con la pasión propia de los que disfrutan con su trabajo. Las referencias a Marshall McLuhan –que revolucionó las teorías de la comunicación y con quien trabajó durante diez años– son constantes. “McLuhan no

In his office in Barcelona, De Kerckhove analyses the most significant aspects of communication today. And when he does so, gesticulating and laughing, he cannot hide the fact that at 64 he still speaks with all the passion of someone who thoroughly enjoys his work. References to Marshall McLuhan, who revolutionized the theory of communication and with whom he worked for ten years, are constant. “McLuhan would not be very surprised by the latest technology”, he says, and goes on to point out that in 1962 his master predicted phenomena such as the global encyclopaedia Wikipedia.

“He was quite sure that all of this would come about, though he didn't think it would be for the better”. Here, De Kerckhove parts company with his mentor. “McLuhan was not an optimist, and that was basically due to his religious attitude. He used to say that the devil was in all this technology”, he recalls. Proof of this is that the author

<<

Cuando se habla del gran teórico de la comunicación del siglo XXI se hace referencia a Derrick de Kerckhove, que dirigió el Programa McLuhan de Cultura y Tecnología de la Universidad de Toronto desde 1983 y hasta el mes de julio pasado. Su biografía es tan extensa que resulta difícil resumirla. Pasó del mundo de la literatura –es licenciado en Lengua y Literatura Francesa y doctorado en Sociología

<<

When we talk about the great theorist of communication of the twenty-first century we are talking about Derrick de Kerckhove, director of the McLuhan Program in Culture and Technology at the University of Toronto from 1983 until last July. De Kerckhove's CV is so extensive as to be difficult to summarize. He crossed over from the world of literature – he has a PhD in French Language and Literature and a Doctorate in Sociology of Art – to specialize in New Technologies. This prestigious communicologist has also studied from a practical perspective issues such as the impact of television on the human nervous system and has given workshops all over the world on the application of connective intelligence to business, government and academia. The author of such influential books as *The Skin of Culture* (1995) and *Connected Intelligence* (1997), he has recently begun working at the UOC.

Des del seu despatx a Barcelona, De Kerckhove analitza els aspectes més rellevants de la comunicació actual. I, a l'hora de fer-ho, no pot dissimular que als seus 64 anys gesticula, riu i parla amb la passió pròpia dels que gaudeixen de la seva feina. Les referències a Marshall McLuhan –que va revolucionar les teories de la comunicació i amb qui va treballar durant deu anys– són constants. “McLuhan no estaria gaire sorprès per tots els avenços tecnològics”, apunta, per després destacar que el 1962 el seu mestre ja va predir fenòmens com l'enciclopèdia global Wikipedia.

“Ell tenia molt clar que tot això ocorreria, malgrat que no pensava que fos per millorar.” En aquest sentit, De Kerckhove es desmarca del seu mentor. “McLuhan no era optimista i això era a causa, bàsicament, de la seva actitud religiosa. Solia dir que el diable estava en tota aquesta tecnologia”, recorda. Prova d'això és que l'autor de frases tan

mítiques com “el mitjà és el missatge” refusava la televisió fins al punt de recomanar al seu fill que no deixés que els seus néts la veiessin.

De Kerckhoven, en canvi, és clarament optimista sobre les possibilitats que ofereixen les noves tecnologies. Quan va impartir la lliçó inaugural virtual de la UOC en el curs 2005-2006 –sota el títol “Els biaixos de l'electricitat”– ja va referir-se al fet que, en funció de la tecnologia amb què vehiculem el llenguatge, es poden definir tres etapes cognitives en la història de la humanitat: la tradició oral, la llengua escrita i l'era de l'electricitat. I aquesta darrera se subdivideix en tres fases: l'analògica, seguida de la digital, fins a l'aparició de la tecnologia sense fils. Tres anys després d'aquella conferència, res fa pensar que aquest procés s'aturi. “Per què hem de parar? L'electricitat té una història sorprenent!”, afirma De Kerckhove amb la seva passió epidèrmica.

>>

estaría demasiado sorprendido por todos los avances tecnológicos”, apunta, y a continuación destaca que en 1962 su maestro ya predijo fenómenos como la enciclopedia global Wikipedia.

“Él tenía muy claro que todo eso ocurriría, aunque no pensaba que fuese para mejorar.” En ese sentido, De Kerckhove se desmarca de su mentor. “McLuhan no era optimista y eso se debía, básicamente, a su actitud religiosa. Solía decir que el diablo estaba en toda esta tecnología”, recuerda. Prueba de ello es que el autor de frases tan míticas como “el medio es el mensaje” rechazaba la televisión hasta el punto de recomendar a su hijo que no permitiera que sus nietos la vieran.

De Kerckhove, en cambio, es claramente optimista sobre las posibilidades que ofrecen las nuevas tecnologías. Cuando impartió la lección inaugural virtual de la UOC en el curso 2005-2006 –bajo el

título “Los sesgos de la electricidad”– ya se refirió al hecho de que, en función de la tecnología con la que vehiculamos el lenguaje, se pueden definir tres etapas cognitivas en la historia de la humanidad, que son la tradición oral, la lengua escrita y la era de la electricidad. Y esta última se subdivide en tres fases: la analógica, seguida de la digital, hasta la aparición de la tecnología inalámbrica. Tres años después de aquella conferencia, nada hace pensar que este proceso vaya a detenerse. “¿Por qué íbamos a parar? ¡La electricidad tiene una historia sorprendente!”, afirma De Kerckhove con su pasión epidérmica.

Este proceso tiene unas dimensiones tan importantes que afectan incluso a la semántica. “Uno de los cambios más simbólicos es que Internet ha robado la palabra *red*. Cuando hablas de la red, ¿no estás hablando de la televisión, sino de internet!” Queda claro, pues,

>>

of such legendary phrases as “the medium is the message” rejected television, to the point of urging his son not to let his grandchildren watch it.

De Kerckhove, however, is clearly optimistic about the possibilities opened up by the new technologies. When he gave the inaugural virtual lecture of the UOC's 2005-2006 academic year, entitled “The Biases of Electricity”, he noted that according to the technology used to convey language three cognitive stages can be defined in human history, namely the oral tradition, written script and the age of electricity. And this last can be subdivided into three phases: the analogue, followed by the digital, then the appearance of wireless technology. Three years on from that lecture there is nothing to suggest that this process has come to an end. “Why should we stop? Electricity has a surprising history!”, De Kerckhove affirms with unconcealed passion.

This process is so important and far-reaching that it even affects semantics. “One of the most symbolic changes is that the Internet has hijacked the word *web*. When we talk about the Web we are not talking about television but the Internet”. It is clear therefore that the small screen is one of the victims of this whole process. “Digitalization has put an end to the machinery and the dictatorship of television”, he argues.

>>

<<

Aquest procés té unes dimensions tan importants que fins i tot afecten la semàntica. “Un dels canvis més simbòlics és que internet ha robat la paraula *xarxa*. Quan parles de la xarxa no estàs parlant de la televisió sinó d’internet!” Queda clar, doncs, que la petita pantalla és una de les víctimes de tot aquest procés. “La digitalització ha acabat amb la maquinària i la dictadura de la televisió”, argumenta.

<<

que la pequeña pantalla es una de las víctimas de todo ese proceso. “La digitalización ha acabado con la maquinaria y la dictadura de la televisión”, argumenta.

Pero no sólo los medios de comunicación han visto como internet revolucionaba el panorama. La política, también. Este prestigioso comunicólogo pertenece a un país, Canadá, que, como demostró Michael Moore en su documental *Bowling for Columbine*, es un lugar tranquilo donde la gente deja las puertas de su casa abiertas –hecho que De Kerckhove confirma– en clara contraposición con la atemorizada y armada sociedad norteamericana. “Con Bush se vivieron ocho años de horror, que tenían a la gente aterrorizada. En Washington era palpable que la gente tenía miedo de hablar de política. Era horrible, pero todo eso se ha terminado”, asegura refiriéndose a Barack Obama.

<<

But it is not only the media that have been revolutionized by the Internet. Politics has too. This highly acclaimed communicologist comes from a country, Canada, which, as Michael Moore showed in his documentary *Bowling for Columbine*, is a peaceful place where people leave their doors open (De Kerckhove confirms this), in stark contrast to the fearful and armed society of the USA. “With Bush people lived eight years of horror, they were very afraid. In Washington it was clear that people were scared to talk about politics. It was horrible, but all of that is over now”, he says, in reference to Barack Obama.

Però no tan sols els mitjans de comunicació han vist com internet revolucionava el panorama. La política, també. Aquest prestigiós comunicòleg pertany a un país, Canadà, que, com Michael Moore va demostrar en el seu documental *Bowling for Columbine*, és un lloc tranquil on la gent deixa les portes de casa obertes –fet que De Kerckhove confirma– en clara contraposició amb l’atemorida i armada societat nord-americana. “Amb Bush es van viure vuit anys d’horror, que tenien a la gent aterrida. A Washington era palpable que la gent tenia por de parlar de política. Era horrible, però tot això s’ha acabat”, assegura amb referència a Barack Obama.

Es diu que Roosevelt va ser el primer polític que va entendre les possibilitats que li oferia la ràdio, que Kennedy va ser el primer a aprofitar el poder de la televisió i que Obama ha estat el primer que ha entès el llenguatge d’internet. De Kerckhove, entusiasta de

Se dice que Roosevelt fue el primer político que entendió las posibilidades que le ofrecía la radio, que Kennedy fue el primero en aprovechar el poder de la televisión y que Obama ha sido el primero que ha entendido el lenguaje de internet. De Kerckhove, entusiasta del actual presidente de Estados Unidos (tiene una chapa electoral de él al lado del ordenador), está de acuerdo con esa afirmación y apunta que Obama extrapoló a la política la teoría del *long tail* (la larga cola) que Chris Anderson, editor jefe de la revista *Wired*, escribió en 2004. Según esto, con las nuevas tecnologías el mercado de masas se ha convertido en un mercado de pequeños nichos. Y Obama llegó a la mayoría de esos nichos gracias a una campaña en la que las nuevas tecnologías desempeñaron un papel primordial. “Está claro que una gran parte de los votantes de Obama eran nativos digitales”, afirma De Kerckhove.

It is said that Roosevelt was the first politician to appreciate the possibilities offered by radio, that Kennedy was the first to exploit the power of television and that Obama is the first to understand the language of the Internet. De Kerckhove, enthusiastic about the current president of the United States (he has an Obama election badge next to his computer), endorses this claim and points out that Obama has translated into politics the theory of The Long Tail. First put forward by Chris Anderson, editor-in-chief of *Wired* magazine, in 2004, The Long Tail describes how new technologies have transformed the mass market into a small-niche market. And Obama got through to most of these niches, thanks to a campaign in which the new technologies played a key role. “It is clear that many of Obama’s voters were digital natives”, says De Kerckhove.

l'actual president dels Estats Units (en té una xapa electoral al costat del seu ordinador), està d'acord amb aquesta afirmació i apunta que Obama va extrapolar a la política la teoria del *Long Tail* (la llarga cua) que Chris Anderson, editor en cap de la revista *Wired*, va escriure el 2004. Segons això, amb les noves tecnologies el mercat de masses s'ha convertit en un mercat de petits nínxols. I Obama va arribar a la majoria d'aquests nínxols gràcies a una campanya en què les noves tecnologies van tenir un paper primordial. “Està clar que una gran part dels votants d'Obama eren nadius digitals”, afirma De Kerckhove.

L'expressió *nadius digitals* va ser creada pel nord-americà Marc Prensky el 2006 per referir-se a les generacions nascudes en la digitalitat, en contraposició als *immigrants digitals*. De Kerckhove en coneix bé la diferència, ja que té alumnes d'un tipus i de l'altre, i es

>>

La expresión *nativos digitales* fue creada por el norteamericano Marc Prensky en 2006 para referirse a las generaciones nacidas en la digitalidad, en contraposición con los *inmigrantes digitales*. De Kerckhove conoce bien la diferencia, puesto que tiene alumnos de uno y otro tipo, y se muestra sorprendido por la capacidad de los más jóvenes y “la calidad de su producción”, aunque reconoce que tienen problemas con la ortografía –“lo que no debe sorprendernos, porque estamos hablando de la generación del SMS”– y que “no leen mucho. Y eso es un problema importante”. Aquí le da la razón a McLuhan, que afirmaba que si los individuos no leían, perdían su identidad. “Esta es la parte negativa”, admite. Este experto, no obstante, cita al filósofo francés Michel de Montaigne –que defendía que era preferible un cerebro bien estructurado a un cerebro bien lleno– y lo extrapola a los tiempos actuales cuando señala que es

>>

The term *digital native* was coined by American Marc Prensky in 2006 to refer to those generations born in the digital realm, in contrast to *digital immigrants*. De Kerckhove understands the distinction well – he has students of a both kinds, and confesses to being surprised at the ability of the younger ones and “the quality of what they produce”, while admitting that many of them have a problem with spelling – “which should come as no surprise, given that we are talking about the SMS generation” – and that “they don’t read much. And that is a major problem”. And on this point he agrees with McLuhan, who said that if people don’t read they end up losing their identity. “This is the negative part”, he admits, before going on to cite the French philosopher Michel de Montaigne, who believed that a well-structured mind was preferable to a well-stocked mind. Extrapolating this to the present day, De Kerckhove asserts that it is better to have a

>>

“És preferible un cervell ben connectat que no pas un de ple”

<<

mostra sorprès per la capacitat dels més joves i “la qualitat de la seva producció”, tot i reconèixer que tenen problemes amb l’ortografia –“cosa que no ens ha de sorprendre, perquè estem parlant de la generació de l’SMS”– i que “no llegeixen gaire. I això és un problema important”. I aquí li dóna la raó a McLuhan, que deia que si els individus no llegien perdien la seva identitat. “Aquesta és la part negativa”, admet. Aquest expert, però, cita el filòsof francès Michel de Montaigne –que defensava que era millor un cervell ben estructurat

<<

preferible un cerebro “bien conectado a un cerebro lleno”, y apuesta por que la educación del siglo XXI siga por este camino.

Él mismo piensa utilizar esta metodología, la interacción y el trabajo en grupo en su trabajo en la UOC, donde profundizará en la investigación en comunicación, impartirá talleres en el marco del instituto de investigación, asesorará en aspectos relacionados con la innovación y trabajará en temas de arte digital. Así pues, la red representará un aspecto transversal en su etapa en Cataluña, un país del que destaca “el sentido del humor” y “el tremendo sentido de la dignidad”. Lejos quedan sus inicios al lado de su maestro, que no llegó a ver la aparición de internet aun habiéndola predicho. Paradójicamente, recuerda que fue un visionario como McLuhan quien le recomendó que no hiciera predicciones de nada que antes no hubiera visto. “Y nunca lo hago”, concluye. ■

<<

well-connected brain than a well-stocked brain, and advocates that the education of the twenty-first century will continue along this path.

He himself plans to use this methodology, interaction and group working in his work at the UOC, where he will further his study of communication, run workshops under the auspices of the research institute, provide consultation on innovation-related issues and work on aspects of digital art. Clearly, then, the Web will be a transversal presence during his time in Catalonia, a country that has impressed him with its “sense of humour” and “tremendous sense of dignity”. Long gone now are his beginnings with his old mentor, who did not live to see the advent of the Internet, despite having predicted it. Derrick de Kerckhove recalls that, paradoxically, it was the visionary McLuhan who advised him not to predict anything without having seen it first. “And I never do,” he concludes. ■

que no pas un de ben ple– i ho extrapola als temps actuals quan apunta que és preferible un cervell “ben connectat que no pas un de ple”, i aposta perquè l’educació del segle XXI vagi per aquest camí.

Ell mateix pensa utilitzar aquesta metodologia, la interacció i el treball en grup en la seva feina a la UOC, on aprofundirà en la recerca en comunicació, impartirà tallers en el marc de l’institut de recerca, assessorarà en aspectes relacionats amb la innovació i treballarà en temes d’art digital. Així doncs, la xarxa tindrà un aspecte transversal en la seva etapa a Catalunya, un país del qual destaca “el sentit de l’humor” i “el tremend sentit de dignitat”. Lluny queden els seus inicis al costat del seu mestre, que no va arribar a veure l’aparició d’internet, tot i haver-la predit. Paradoxalment, recorda que va ser un visionari com McLuhan qui li va recomanar que no fes prediccions de res que abans no hagués vist. “I mai no ho faig”, conclou. ■

“Es preferible un cerebro bien conectado a un cerebro lleno”

“It’s better to have a well-connected brain than a well-stocked brain”

+ INFO

Professional profile, University of Toronto

www.mcluhan.utoronto.ca/derrickdekerckhove.htm

Lliçó inaugural de la UOC 2005-2006: Els biaixos de l’electricitat

www.uoc.edu/inaugural05/cat/inaugural.html

The Gutenberg Galaxy, University of Toronto

www.mcluhan.utoronto.ca/mcluhanprojekt/gutenberg2.htm

The McLuhan Program in Culture and Technology

<http://www.mcluhan.utoronto.ca/about.htm>